

Ständige sekreterarens årsberättelse

Årsberättelsen hänför sig till verksamhetsåret 20 mars 2012–20 mars 2013. Förekommande ekonomiska redovisningar berör emellertid i första hand kalenderåret 2012.

Ledamöter

Akademien har under året valt in ett antal nya ledamöter: Arne Jarrick, professor i historia vid Stockholms universitet, Torun Lindholm, professor i psykologi vid Stockholms universitet, samt Mats Malm, professor i litteraturvetenskap vid Göteborgs universitet. Som utländsk ledamot har vi valt in Kevin Mulligan, professor i analytisk filosofi vid universitetet i Genève, och som korresponderande ledamöter Johnny Hagberg, prost i Järpås, samt Olle Ferm, professor i medeltidshistoria vid Stockholms universitet.

Samtidigt har några ledamöter lämnat oss: Claes Schaar, professor i engelska språket och engelskspråkig litteratur i Lund, Anita Jacobson Söderman, professor i etnologi i Uppsala, Greger Andersson, professor i musikvetenskap i Lund, Sven Gustavsson, professor i slaviska språk i Uppsala, Kirsten Gram Holmström, professor i teatervetenskap i Stockholm samt Lars-Göran Stenelo, professor i statsvetenskap i Lund; vidare utländske ledamoten Jean Leclant, professor i egyptologi i Paris, Manfred Mayrhofer, professor i allmän och indoeuropeisk språkvetenskap i Wien, den svenske korresponderande ledamoten Gunnar Svahnström, fv. landsantikvarie, Visby, samt utländske korresponderande ledamoten Peter Berghaus, museidirektör i Münster. Minnesteckningar framförs i Akademien, trycks i vår årsbok och läggs ut på nätet.

Forskningsstöd och program

Akademiens insatser i forskningsstödet vilar på en sund förvaltning av den ekonomi som Akademien själv och de av Akademien förvaltade stiftelserna svarar för. Inte sällan kan vi stärka insatserna genom samarbete med viktiga partner.

I sju omgångar har Akademien tillsammans med Svenska Akademien och tack vara generös finansiering via Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse kunnat tillsätta omkring 35 postdoktorala tjänster som akademiforskare. Den sista omgången inriktade sig för vår del på medeltidsforskningen med tre befattningar inom medeltidens historia, språk, litteratur. Stiftelsen har också i sitt nya program Wallenberg Academy Fellows, som omfattar 125 forskare på fem år, fallit tillbaka på ett antal akademier, bland annat vår egen, när det gäller sakkunniggranskning och urval.

De så kallade ABM-tjänsterna, ett tjugotal befattningar för disputerade forskare vid arkiv, bibliotek och museer i samarbete mellan Akademien och Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond håller på att fullborda sitt lopp, och vi har nyligen kunnat utvärdera systemet. En värdefull synpunkt för framtiden är betonandet av satsningar på frågor som rör digitaliseringen av samlingar. Att elektroniskt lagrat material och möjligheten att länka digitaliserade primärkällor ändrar forskningsprocessen är självklart, men problem som rör autenticitet, upphovsrätt och långtidsbevarande kräver omfattande insatser. En ny satsning inom området förbereds med något annorlunda inriktning än tidigare.

Senare års stöd till forskartjänster vid Medelhavsmuseet samt forskningsinstituterna i Aten och Istanbul, runtjänsterna vid Riksantikvarieämbetet, hållristningsforskarna vid Göteborgs universitet och Tanum samt tjänsterna i projektet Det Medeltida Sverige, löper vidare i samarbete med Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.

Under året har Akademien börjat arbeta med ett nytt eget program för postdoktorala forskare. I första hand är avsikten att utlysa fem femåriga tjänster med olika inriktning: en inom ämnet filosofi med inriktning på etik och livsvetenskaper, en rörande historievetenskapens teori, metod och filosofi samt tre inom renässanstidens språk, litteratur och konst.

Genom våra svenska och utländska ledamöter samt direkta kontakter med andra akademier har vi tillgång till ett gott samarbetsforum. Vårt internationella stipendieprogram och vår utbytesverksamhet underlättar svenska forskares vistelser vid andra universitet och gör det möjligt att inbjuda gästföreläsare.

Konferenser, symposier och publicering

Stödet till konferenser och symposier har ökat kraftigt under senare år. I stor utsträckning arbetar Akademien här genom de egna ledamöterna, som med Akademiens stöd och i regel i Akademiens lokaler själva organiserar programmen. Bland årets olika ämnen finner vi *Svenska språkets historia*, *Science and Theology*, *Gender and Work in historical perspective*, *Karl XI och reduktionens landskap*. Vidare flera program om Strindberg, om Antikens mytologi i europeisk renässans, om Lingvistik, om Lågtyskan och dess inverkan på de nordiska språken, om Bronsålderns hållristningar, om Kyrkobyggnader och kyrkorum, om Richard Wagner samt om litterära och konstnärliga bidrag till något som fått en så angenäm rubrik som *Flanörens världsbild*.

Publiceringsverksamheten stöds både när det gäller ledamöternas arbeten och projekt som tillhör Akademiens kärnområden. Årets skörd i akademiens egen regi omfattar Christina Sandquist Öbergs nyöversättning av den senmedeltida *Biblia pauperum*, *De fattigas bibel*, nyutgåvan av Anne Marie Franzéns och Margareta Nockerts *Prydnadssömmar under medeltiden*,

en utgåva som även mot bakgrund av Vitterhetsakademiens ambition att i första hand ge ut publikationer som saknar kommersiella intressen får betraktas som en försäljningsframgång. Här skall också nämnas den senaste delen i utgåvan av Axel Oxenstiernas skrifter och brevväxling, nämligen Per-Gunnar Ottossons och Helmut Backhaus utgåva av breven från Johan Adler Salvius. Ett särskilt intresse har väckts av Evert Baudous bibliografi över Oscar Montelius, *Om tidens återkomst och kulturens vandringar*.

Hit hör förstas också vår årsbok samt en ökande följd av konferensrapporter som under året särskilt kommit att röra språkområdet, *Språk och ordkonst i österled* som behandlar småspråk och kulturtraditioner i den turkisktalande världen, *Från Nyens skans till Nya Sverige* om alla de 19 språk som talades i det svenska riket under 1600-talet, *Cent ans d'études scandinaves* om kulturutbyte och de skandinaviska studierna vid Sorbonne i Paris samt *Konsten och det nationella*, om nationalismen och nationalromantiken i konsten under perioden 1850–1950.

Samverkan kring forskning och att göra den tillgänglig

Till de områden som sett ökad aktivitet under senare tid hör olika projekt rörande Sveriges kyrkor, som genom ett nätverk riktar uppmärksamheten på kyrkornas värde som kulturarv och forskningsområde och som anordnar symposier, förbereder skrifter samt inte minst en TV-serie om ett tiotal enskilda kyrkor, vilken inom kort kommer att visas i SVT. Digitaliseringen vid Riksantikvarieämbetet av det omfattande verket Sveriges Kyrkor samt aktiviteten vid Forum för forskning kring det kyrkliga kulturarvet i Uppsala hör till samma område.

Med de stora kulturarvsinstitutionerna har Akademien traditionella kontakter. Det rör sig oftast om långsiktiga projekt som ger grund för framtida forskning. Hit hör det fortgående arbetet med en nationalutgåva av de geometriska jordeböckerna från 1600-talet, resultatet av nationalstatens tidiga strävan att skapa ordning och överblick i riket. Medel till Fornsvensk bibliografi och Svensk runbibliografi för fem års drift vid Riksarkivet kan räknas hit liksom forskningsprojektet rörande Historiska museet och dess samlingar i perspektiv av samhällets skiftande syn på ändamålen. Stödet till Stockholms Medeltidsmuseum och utgrävningarna i Riddarholmskyrkan i de än så länge fåfänga försöken att finna spåren efter Magnus Ladulås är ett udda men spännande inslag i detta.

Projekt drivs även i samarbete med andra akademier. Betydande belopp har tilldelats Litteraturbanken, digitaliseringen av svensk skönlitteratur i samarbete med bl.a. Svenska Akademien, samt projektet Levande Musikarv, ett av Musikaliska akademien lett arbete med att katalogisera och presentera svenska tonsättningar genom tiderna.

Remissyttranden och kommentarer

I samband med ett antal regeringsremisser har Akademien haft tillfälle efterlysa internationella utblickar och värdering av historiska byggnader och landskap i Kulturmiljöutredningen (SOU 2012:37), att betona behovet av vetenskaplig nivå i professionsämnen vid de stora kulturarvsmyndigheterna i samband med remissen om forskning vid statliga myndigheter (SOU 2012:20), att med en del förbehåll stödja tanken att föra över den statliga uppdragsarkeologiska verksamheten från Riksantikvarieämbetet till Historiska museet (Ku2013/106/KA) samt att stödja den på ideella krafter grundade aktionen för att behålla möjligheterna att länka det gamla sockenbegreppet till den nya folkbokföringen.

Våra kulturfastigheter

Arbetena på våra kulturfastigheter omspanner allt från djurhållningen på Borgs och Stensjö byar och underhållet av naturskyddad skog och äng, till tillsynen av Stjernerunds och Skånelaholms slott med alla de åtgärder som kulturskyddad miljö kräver. Efter det att samtliga fastigheter sedan ett antal år försetts med utförliga historiker, har uppmärksamheten riktats mot inventarierna. Med början i allmogesamlingarna i Skånelaholms slott har ett databaserat katalogiseringsarbete inletts, och avsikten är att Akademien om ett antal år skall kunna presentera alla sina samlingar digitalt både i bild och i text. Till de ovanligare projekten hör restaureringen av Akademiens flöjtur. Arbetet som utvecklats till ett internationellt förankrat musikhistoriskt projekt med ett antal symposier har nu fullbordats och det håller på att dokumenteras i en film som kommer att ha premiär under hösten.

Avslutningsvis

Mot bakgrund av den verksamhet som jag här har berört med ganska lätt hand, skulle jag bara avslutningsvis vilja betona vilken förmån det är att få arbeta med kvalificerade ledamöter och kunniga kolleger både i kansliet på Villagatan och bland våra kulturfastigheter Skånelaholms slott i Uppland, Stjernerunds slott i Närke samt byarna Stensjö i Småland och Borg på Öland.

Erik Norberg